

RIJKSMONUMENT BESTAAT 100 JAAR

De bouw van de Koepelkerk

Dit jaar is het 100 jaar geleden dat de Bussumse Mariakerk (beter bekend als de Koepelkerk) officieel werd ingewijd. Komend weekend wordt het jubileumboekje Honderd jaar Mariakerk gepresenteerd. Hieronder een ingekort fragment hiervan over de bouw van de kerk.

Toen de Sint-Vituskerk omstreeks 1884 gebouwd werd, telde Bussum ongeveer 3000 inwoners. In 1919 was het aantal inwoners verzesvoudigd. Geen wonder, dat de Sint-Vituskerk inmiddels te weinig plaats bood voor alle parochianen die de eredienst wilden bijwonen. De bisschop van Utrecht, mgr. H. van de Wetering, benoemde daarom de Arnhemse kapelaan G.J. van Schaik tot tweede pastoor van Bussum met de opdracht een eigen parochie te stichten. Toen de parochie in het leven was geroepen, moest er een kerk komen. Een bouwcommissie vanuit de parochie onder leiding van houthandelaar en investeerder H.J. Weitjens zou hem hierbij terzijde staan.

Locatie

De gemeente Bussum had al jaren een stuk grond aan de Huizerweg tussen de Korte Singel en de Badhuislaan gereserveerd voor de bouw van een nieuwe katholieke kerk, maar deze locatie achtte pastoor Van Schaik minder geschikt. Hij voelde meer voor een terrein met boomgaarden en groentetuinen dat te koop kwam aan de Brinklaan tussen de Veerstraat en de Eslaan. Dit vooral, omdat deze locatie beter toegankelijk was voor parochianen die uit het Spiegel kwamen. Want waarom zou je kerken op de Huizerweg als je langs de Sint-Vituskerk kwam? Dat het terrein aan de kant van de Brinklaan werd afgesloten door een rijtje kleine woningen en heesterbosjes, stoorde hem niet: de heesters

■ Rechts de drie huisjes aan de Brinklaan (destijds bekend als de huisjes van Kaarsgaren) in 1905. Achter deze huisjes zou de nieuwe kerk verrijzen.

konden verwijderd worden en de huisjes hadden duidelijk hun beste tijd gehad.

Jos en Pierre Cuypers

Het moest een grote kerk worden, want Van Schaik mocht verwachten van de Sint-Vituskerk zo'n tweeduizend parochianen mee te krijgen. Voor het ontwerp richtte hij zich tot het architectenkantoor van de familie Cuypers, die ook de Sint-Vituskerk ontworpen had. Pierre Cuypers, de beroemde architect die onder andere het Centraal Station en het Rijksmuseum had ontworpen, had het schip van de Sint-Vituskerk getekend, dat in 1884 in gebruik werd genomen en zijn zoon Jos ontwierp daarna de toren, die in 1896 voltooid werd. Dezelfde Jos Cuypers maakte nu samen met zijn zoon Pierre het ontwerp voor de nieuwe kerk van pastoor Van Schaik.

Het ontwerp

Jos en Pierre ontwierpen naar de eisen van de tijd een kerk die niet langer bestond uit een schip met zijbeuken. Zij tekenden een Neo-Byzantijns bouwwerk, bestaande uit een grote vierkante ruimte, overwelfd door een koepel met erboven een torenachtig uitstulpsel, dat weliswaar de lantaarn heette maar toch heel weinig licht doorliet. De kerk werd – eveneens typerend voor de tijd – geheel uit baksteen opgetrokken. Met verschillende kleuren baksteen werden decoraties aangebracht.

Omdat de kerk zou worden gewijd aan Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand, zou buiten boven de hoofdingang een Byzantijns icoon in mozaïek komen van Maria en het kind Jezus. In het Maria-altaar zou een kopie komen van een zestiende-eeuwse Byzantijnse icoon van Onze Lieve

■ Pastoor Van Schaik.

■ H.J. Weitjens.

■ Jos Cuypers.

■ Pierre Cuypers jr.

Vrouw van Altijddurende Bijstand. Jos en Pierre Cuypers bouwden overigens twee soortgelijke koepelkerken in Nederland: de St-Laurentiuskerk in Dongen (1921) en de St.-Agathakerk in Beverwijk (1924).

De bouw

De boomgaarden en groentetuinen werden in maart 1920 van het terrein verwijderd. Daarna werd een laag van zo'n 70 centimeter zand aangebracht om het terrein te verhogen. Dit was nodig omdat

het in een voormalige zandafgraving lag. Op 14 juni legde pastoor Van Hinsbergh van de Sint-Vituskerk de eerste steen. Al spoedig verrezen daarna de muren van het gebouw. Een jaar later, op 25 mei 1921 werd het eerste spant van het koepeldak aangebracht. In augustus 1921 was het houtwerk dat de koepel vormde voltooid.

Ingebruikname en inwijding

Op 19 december 1921 kon de kerk onder leiding van deken P.W.A. Pieck feestelijk in gebruik worden genomen. In het dorp heette de kerk met de lange naam al spoedig de Koepelkerk; de pers noemde de kerk de Mariakerk. Doordat de bouwkosten stevig waren opgelopen, werd de bouw van de pastorie uitgesteld. De drie geestelijken bleven wonen in een van de drie huisjes die nog als een blokje woningen voor de kerk aan de Brinklaan stonden en het kerkplein gedeeltelijk afsloten. De inwijding van de kerk door bisschop Van de Wetering vond pas op 21

■ De kerk met de pastorie.

oktober 1924 plaats. De pastorie kwam in mei 1925 gereed. Het was een gebouw dat ruimte bood aan vier geestelijken en hun personeel. Niet lang daarna werd het blokje woningen voor het kerkplein verwijderd.

Bron: Dit is een ingekorte versie van mijn beschrijving van deze periode in: *Honderd jaar Mariakerk, Kerk van Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand* (2024)

Eric Bor